

Saksliste for SRY- møte 4. mars 2014

Sted: LO's lokaler

Møteramme: kl. 10:00-15:00

1. Godkjenning av dagsorden

2. Godkjenning av referat fra møtet 29.01.2014

3. «Søkere til læreplass – en kartlegging av formidlingsprosessen i tre fylker» - Presentasjon av funn i rapporten v/NIFU

4. Vedtakssaker

Sak 04-02-14 Beredningsgruppe for finanskrise - Inntak av lærlinger under endrede rammevilkår

Sak 05-02-14 Samfunnskontrakten – Oppfølging av voksenes muligheter til å ta fag- og svennebrev

5. Orienteringssaker

- Muntlig orientering om status i oppfølging av tiltak 33+34.
 - Tiltak nr. 33 Forskriftsfeste læreplanene for praksisbrevet, innføre en fylkeskommunal plikt til å tilby praksisbrev som et ordinært tilbud innenfor tilbudsstrukturen, og etablere praksisbrev innenfor flere fagområder i samarbeid med partene i arbeidslivet
 - Tiltak nr. 34 Komme tilbake til hvilke inntakskriterier som skal ligge til grunn for praksisbrevet
- Orientering om kvalitet i fagopplæringen v/Udir
- Avleggelse av fag-/svenneprøver – Prøvenemdenes kapasitet i avvikling v/Kristian Ilnes
- Rådgivning og karriereveiledning – orientering fra arbeidsgruppe

Eventuelt

6. Dagsorden for neste SRY-møte, 17.-18. juni, Buskerud

7. Evaluering av møtet

Referat fra SRY-møte 1 – 2014

Dato: 29.1.2014
Sted: Utdanningsdirektoratet, Oslo

Tilstede:

SRY

Carl E. Rønneberg, NHO
Trude Tinnlund, LO
Jostein Antonsen, LO
Kristian Ilner, NHO
Christine Meling, KD
Anne Lervik, Virke
Lars Møllerud, KS
Liv Holm Heide, EO
Astrid Moen Sund, Utdanningsforbundet
Kari Hoff Okstad, Spekter
Roy Venge Tollefsen, KS
Bente Søgaaard, YS
Turid Semb, FAD

Observatør

Siv Andersen, SIU

Utdanningsdirektoratet

Anne Katrine Kaels
Karl Gunnar Kristiansen

Forfall:

Svein Oppegaard, NHO
Margaret Westgaard, KS
Ragnhild Lied, Utdanningsforbundet
Yngve Tufteland, NHD
Mette Henriksen Aas, LO
Tor-Arne Solbakken, LO
Rolf Jørn Karlsen, LO
Inger Lise Blyverket, Virke
Jorunn Teien Leegaard, KS

1. Godkjenning av dagsorden

Vedtak:

Dagsorden ble godkjent uten merknader. Disse sakene ble meldt inn under eventuelt:

- Orientering om konferanse for SRY og faglige råd – Internasjonalisering
- Endring av dato for SRYs fylkesbesøk til Buskerud
- SRY møtet 29. oktober 2014 legges til Trondheim og Yrkes – NM
- Innspill til temaer/ problemstillinger til møtet med Kunnskapsministeren

2. Godkjenning av referat fra møtet 5.12.2013

Vedtak:

Referat fra møtet 5.12.2013 godkjent med følgende merknader:

- Kari Hoff Okstad foreslo at sak 4 på dagsorden (Svenneprøven – Prøvenemndene og klagenemndenes arbeid) settes opp på nytt når evalueringsrapport om prøvenemndenes arbeid foreligger.
- Astrid Sund orienterte under eventuelt om arbeidet i EQVET styringsgruppe. Referatet justeres i forhold til dette.

3. Vedtakssaker

Oppfølging av St. meld. 20 – Sak fra SRYs arbeidsgruppe for stortingsmelding 20

Sak 1.1.14 Oppfølging av tiltak St. meld 20

SRYs arbeidsgruppe for oppfølging av tiltak i St. meld.20 hadde med bakgrunn i innspill på siste SRY møtet forsøkt å gruppere de ulike tiltakene inn under tre prioriterte hovedutfordringer (se vedlegg).

De tre prioriterte hovedutfordringene er:

- Gjennomgang av tilbudsstrukturen
- Partens innflytelse på læreplanene
- Større fleksibilitet i opplæringen

Hensikten er å legge bedre til rette for gode diskusjoner i SRY-møtene og se de ulike tiltakene i sammenheng. SRY sluttet seg til denne grupperingen og prioriteringen som grunnlag for det videre arbeidet. Det ble foreslått at tiltak 62 sees i sammenheng med tiltak 61, noe SRY sluttet seg til.

Vedtak

SRY slutter seg til arbeidsgruppens gruppering og prioriteringen som grunnlag for det videre arbeidet med tiltak knyttet til St. meld.20. Arbeidsgruppen følger i samarbeid med Utdanningsdirektoratet/KD opp og forbereder innspill fra organisasjonene til de ulike tiltakene til behandling i SRY.

Sak 2.1.14 Tiltak nr. 61: Etter dialog med partene, utlyse et forskningsprosjekt om samsvaret mellom opplæringstilbudet i fag- og yrkesopplæringen og etterspørselen etter kompetanse i arbeidsmarkedet

Saken omhandler stortingsmeldingens forslag knyttet til å styrke kunnskapsgrunnlaget om videregående opplæring. I meldingen heter det:

....Departementet vil vurdere å gi de faglige rådene større innflytelse på utformingen av læreplaner på Vg3. Etter departementets vurdering vil tildeling av økte oppgaver til de faglige rådene kunne utnytte bedre kunnskapen til partene i arbeidslivet i styringen av fag- og yrkesopplæringen.

Som et ledd i utviklingen av en slik beslutningsstruktur vil departementet etter dialog med partene opprette et forskningsprosjekt som grunnlag for gjennomgang av tilbudsstrukturen i fag- og yrkesopplæringen.....

Innspill fra SRY

Det finnes i dag mye forskning på fag- og yrkesopplæringsfeltet som bør kunne danne grunnlag for et nytt forskningsprosjekt. Problemstillinger og utfordringer fra tidligere forskning bør vurderes. SRY mener derfor det er viktig å foreta en litteraturgjennomgang av tidligere forskning på fag- og yrkesopplæringsfeltet.

Overgangen fra skole til lærekontrakt er ikke god nok for alle deler av fag- og yrkesopplæringen. St. meld 20 peker på at særlig utdanningsprogrammene service og samferdsel, restaurant- og matfag, design og håndverk og helse- og oppvekstfag fungerer svakt når det gjelder rekruttering til lærefagene, gjennomføring med yrkeskompetanse og rekruttering til og verdsetting på arbeidsmarkedet. Forskningsprosjektet bør søke å kartlegge årsakssammenhenger i forhold til disse utfordringene.

De faglige rådene er nå i sluttfasen i arbeidet med utviklingsredegjørelser for de ulike utdanningsprogrammene. SRY er kjent med at flere av de faglige rådene peker på store og overgripende utfordringer i sine redegjørelser. SRY anbefaler at utviklingsredegjørelsene fra de faglige rådene gjennomgås av departementet med tanke på temaer og problemstillinger som kan inngå i forskningsprosjektet.

Vedtak

Innspillene oversendes Kunnskapsdepartementet.

Sak 3.1.14 Tiltak nr. 62, vurdere å gi faglige råd større innflytelse over utforming av læreplaner på Vg3

I utviklingen av fag- og yrkesopplæringen har partene tradisjonelt hatt god innflytelse. Det er fra flere hold ytet et ønske om sterkere innflytelse- eierskap – og forpliktelser – fra partene i arbeidslivet til læreplanene på Vg3. Dette er også nedfelt i stortingsmeldingen.

SRY mener det er viktig at de faglige rådene får anledning til å uttale seg om saken slik at innspill fra de faglige rådene kan danne grunnlag for en diskusjon i SRY. Følgende spørsmål kan danne grunnlag for et oppdrag til rådene:

- Er faglige råds innflytelse på utforming av læreplaner VG3 ivaretatt i gjennom mandatet for rådene?
- Er det ønskelig at rådene skal foreslå kompetansemål, innhold i læreplaner og dokumentasjonskriterier for egne fag?
- Skal rådene fastsette retningslinjer for gjennomføringen av fag-/svennebrev for egne fag? I så fall, bør rådene rådføre seg med egne bedrifter/virksomheter eller andre eksterne parter med særskilt kunnskap, og invitere til å gi synspunkter til rådene gjennom skriftlige innspill, diskusjonsmøter eller work shops?
- Har rådsmedlemmene tilstrekkelig ressurser (tid og kompetanse) til å påta seg et større ansvar for læreplaner VG3?

Vedtak

Sekretariatet utformer et oppdrag til faglige råd om større innflytelse over utforming av læreplaner på Vg3.

Sak4.1.14 Tiltak nr. 66: Kartlegging av utstyrssituasjonen i videregående opplæring

Det finnes i dag ingen fullstendig oversikt over utstyrssituasjonen i videregående opplæring. Flere organisasjoner har imidlertid uttrykt at elevene i en del tilfeller må arbeide med utstyr som er utrangert sammenlignet med det utstyret de bruker når de går ut i lære. St. meld. 20 slår fast at det skal gjennomføres en kartlegging av utstyrssituasjonen i videregående opplæring for å sikre kvaliteten i opplæringen. Clas Lenz fra Utdanningsdirektoratet presenterte direktoratets plan knyttet til kartleggingen.

- Direktoratets faste spørreundersøkelse til Fylkeskommuner og skoleledere benyttes i undersøkelsen
- Elevundersøkelsen kan benyttes som verktøy i kartlegging av elevenes vurdering av utstyrssituasjonen.
- Be de faglige rådene komme med en redegjørelse/vurdering av behovene innenfor eget utdanningsprogram.

Vedtak

SRY slutter seg til direktoratets plan for kartlegging av utstyrssituasjonen i videregående opplæring. SRY understreket viktigheten av at lærebedriftenes erfaring med lærlingers kompetanse på relevant utstyr også inngår i kartleggingen. I tillegg til å kartlegge eksisterende utstyr bør det også innhentes informasjon om hva slags utstyr det er behov for.

4. Orienteringssaker

Orientering om arbeidet i faglige råd

De faglige rådene arbeider med å lage utviklingsredegjørelser for de ulike fagene, et arbeid som også omhandler en vurdering av tilbudsstrukturen i de enkelte utdanningsprogrammene. På denne bakgrunn har SRY tidligere besluttet å invitere lederne i de faglige rådene til å presenterer deres arbeid.

Faglig råd for helse- og oppvekstfag og Faglig råd for design og håndverk presenterte rådernes arbeid og sentrale utfordringer knyttet til det fremtidige arbeidet. Rådernes presentasjoner er publisert på SRYs hjemmeside.

Draft minutes of DGVT Vilnius and summary peer review report

Kunnskapsdepartementet orienterte om partenes/ organisasjonenes mulighet for deltagelse på formøtene til DGVT møtene. KD ønsker at flere av organisasjonene i SRY deltar på disse formøtene slik at partenes syn er kjent til DGVT møtene.

Samfunnskontrakten- Muntlig orientering om status for arbeidet

Marianne Westbye fra Utdanningsdirektoratet orienterte og gav en oppdatering på arbeidet med samfunnskontrakten.

5. Eventuelt

Orientering om konferanse for SRY og faglige råd – Internasjonalisering

Leder i SRY orienterte om SRYs arbeidsgruppes utkast til program for konferanse for SRY og faglige råd om Internasjonalisering. Programmet er presentert på fellesmøtet mellom SRY og faglige råd og vil danne grunnlag for en konferanse om internasjonalisering etter ferien.

Endring av dato for SRYs fylkesbesøk til Buskerud

Da NHO familien har møtekollisjon med den oppsatte møtedatoen for fylkesbesøket til Buskerud foreslo leder at tidspunktet for besøket ble endret fra 11-12.juni til 17-18 juni 2014. Sekretariatet sender en mail til SRYs medlemmer for å kartlegge hvem som ikke kan delta 17-18 juni 2014.

SRY møtet 29. oktober 2014 legges til Trondheim og Yrkes – NM

Det ble foreslått at SRY møtet 29. oktober 2014 legges til Trondheim i tilknytning til Yrkes NM. Sekretariatet følger opp saken.

Innspill til temaer/ problemstillinger til møtet med Kunnskapsministeren

Leder og nestleder i SRY skal møte Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen 14. februar 2014. SRYs medlemmer oppfordres til å komme med innspill/ problemstillinger som ønskes drøftet med statsråden.

Vedlegg

SRY arbeidsgruppens forslag til overordnede og prioriterte problemstillinger og tiltak knyttet opp til problemstillingene:

Overordnede og prioriterte problemstillinger	Tiltak som sees i sammenheng med overordnet og prioritert problemstilling
<i>Gjennomgang av tilbudsstrukturen</i>	<p>Tiltak 43. Styrke kvaliteten på og relevansen av fag- og yrkesopplæringen ved å gjennomgå tilbudsstrukturen i samarbeid med partene i arbeidslivet</p> <p>Tiltak 61. Etter dialog med partene, utlyse et forskningsprosjekt om samsvaret mellom opplæringstilbudet i fag- og yrkesopplæringen og etterspørselen etter kompetanse i arbeidsmarkedet</p> <p>Tiltak 44. Gjennomgå tilbudet av små og verneverdige fag</p> <p>Tiltak 54. Samle erfaringer med overganger fra studieforberevende til yrkesfaglige utdanningsprogrammer og vurdere å legge denne muligheten inn i tilbudsstrukturen</p>
<i>Partens innflytelse på læreplanene</i>	<p>Tiltak 62. Vurdere å gi faglige råd større innflytelse over utformingen av læreplaner på Vg3. Sees i sammenheng med tiltak 61.</p>
<i>Større fleksibilitet i opplæringen</i>	<p>Tiltak 27. Foreta en gjennomgang av opplæringslovens kapittel 4A med sikte på at kapitlet skal bli lettere tilgjengelig og gi en god oversikt over voksnes rettigheter til opplæring</p> <p>Tiltak 63. Kartlegge utstyrssituasjonen i videregående opplæring, for å sikre kvalitet i opplæringen</p> <p>Tiltak 33. Forskriftsfeste læreplanene for praksisbrevet, innføre en fylkeskommunal plikt til å tilby praksisbrev som et ordinært tilbud innenfor tilbudsstrukturen, og etablere praksisbrev innenfor flere fagområder i samarbeid med partene i arbeidslivet</p> <p>Tiltak 34. Komme tilbake til hvilke inntakskriterier som skal ligge til grunn for praksisbrevet</p> <p>Tiltak 39. Prøve ut modeller for kvalifisering mellom det andre og det tredje året i videregående opplæring for elever som ikke får læreplass eller som ikke har forutsetninger for å gjennomføre Vg3 påbygging</p> <p>Tiltak 55. Styrke fag- og yrkesopplæringen gjennom å legge til rette for tidligere og hyppigere veksling mellom opplæring i skole og arbeidsliv</p> <p>Tiltak 60. Gjennomføre forsøk med alternativer til Vg3 i skole for elever som ikke får læreplass</p> <p>Tiltak 46. Ivareta yrkesfagene i utdanningsprogram for medier og kommunikasjon innenfor strukturen for yrkesfaglige utdanningsprogrammer</p> <p>Tiltak 57. Gi elevene tidligere innføring i yrkene ved å åpne for at felles programfag på Vg2 kan splittes, og at valgfrie programfag knyttes mer til det enkelte eller grupper av lærefag</p>

	<p>Tiltak 58. Endre forskrift til opplæringsloven slik at det legges opp til at mer av opplæringen i prosjekt til fordypning bør foregå i bedrift</p>
<p><i>Andre tiltak</i></p>	<p>Tiltak 17 Gjennomgå læreplanen for utdanningsvalg for å tydeliggjøre fagets egenart og gi elevene bedre innsikt i arbeidsliv og krav til utdanning, herunder kjønnsutradisjonelle fag- og yrkesvalg</p> <p>Tiltak 18. Utarbeide en veileder for faget utdanningsvalg som blant annet tydeliggjør forskjellen mellom dette faget og arbeidslivsfag. Veilederen vil også omfatte kjønnsutradisjonelle fagvalg</p> <p>Tiltak 17+. <i>Gjennomgå læreplanen for utdanningsvalg (...)</i></p> <p>Tiltak 18. <i>Utarbeide en veileder for faget utdanningsvalg (...)</i></p> <p>Tiltak 4. Videreføre en nasjonal satsing for å øke lærernes og instruktørens vurderingskompetanse og styrke sammenhengen mellom underveis- og sluttvurdering</p> <p>Tiltak 15. Bidra til kompetanseutvikling for rådgivere med vekt på kjønnsutradisjonelle valg</p> <p>Tiltak 19. Vurdere kompetanseutvikling for lærere og rådgivere i fagene arbeidslivsfag og utdanningsvalg, inkludert informasjon om elevers muligheter til å velge kjønnsutradisjonelt</p> <p>Tiltak 31. Gjennomføre tilsyn for perioden 2014-2017 med tanke på om det legges til rette for at opplæringen er forsvarlig for den enkelte innenfor rammen av regelverket</p> <p>Tiltak 45. Omgjøre utdanningsprogram for medier og kommunikasjon fra et yrkesfaglig til et studieforberedende program</p> <p>Tiltak 48. Stimulere til etablering av y-veier fra flere fagområder med lokalt opptak og tilrettelegging ved høyskoler og universiteter, særlig innenfor helse- og oppvekstfag</p> <p>Tiltak 59. Arbeide aktivt for flere læreplasser i samarbeid med partene i arbeidslivet gjennom oppfølging av samfunnskontrakten for flere læreplasser</p> <p>Tiltak 63. Etablere et indikatorsett for gjennomføring av videregående opplæring, tilbud og etterspørsel etter læreplasser og sysselsetting av fagarbeidere</p> <p>Tiltak 67. Fortsette den langsiktige satsingen på kompetanse- og utviklingstiltak</p>

Vår saksbehandler: Lars Møllerud
E-post: lars.mollerud@ks.no

Vår dato:
13.02.2014
Vår
referanse:
2014/118

Deres dato:
Deres
referanse:

SRY-møte 2 2014

Dato: 04.03.2014
Sted: LO`s lokaler

SRY-sak 04-02-14	Inntak av lærlinger under endrede rammevilkår
Dokument	Til behandling
Innstilling	

Bakgrunn

SRY opprettet 8. desember 2011 en arbeidsgruppe (beredskapsgruppa) som fikk ansvaret for å utforme en plan for inntak av lærlinger i perioder med lavkonjunktur. Gruppa presenterte i SRY-møtet 1. november 2011 en rekke tiltak som kan iverksettes. En del av disse utredes nå av Utdanningsdirektoratet. Gruppa vurderer i dette dokumentet lærlingsituasjonen, tiltak og partenes rolle. I tillegg løfter gruppa fram nasjonale og internasjonale forhold som kan gi endrede rammevilkår for inntaket av lærlinger framover.

Lærlingsituasjonen

Beredskapsgruppa skal hvert halvår gi SRY en vurdering av lærlingsituasjonen. Vurderingen denne gang gjøres på bakgrunn av statistikk fra NAV og Utdanningsdirektoratet, samt vurderinger gjort i organisasjonene og i de faglige rådene som er representert i beredskapsgruppa.

Formidling til lære plass

Av de 24 300 primærsøkerne til lære plass høsten 2013 har omtrent 16 400 fått godkjent lærekontrakt per 1. desember, i følge direktoratets statistikkavdeling. På landsbasis har 17 341 lærekontrakter blitt godkjent mellom 1. januar og 1. desember 2013. 68 prosent av søkerne har fått godkjent lærekontrakt. Det er stor forskjell mellom fylkene i andel godkjente lærekontrakter. I Rogaland har 81 prosent av søkerne godkjent lærekontrakt, mens 48 prosent har fått godkjent lærekontrakt i Østfold. Totalt har 73 prosent av primærsøkerne fått godkjent kontrakt. I bygg- og anleggsteknikk har 78 prosent av søkerne fått godkjent lærekontrakt, mens i service og samferdsel har 64 prosent fått lærekontrakt.

På landsbasis har det blitt inngått omtrent like mange lærekontrakter per 1. desember 2013 som på samme tid i 2012. Økningen fra i fjor er på 13 lærekontrakter, mens det sammenlignet med 1. desember 2011 har vært en økning på 650 lærekontrakter.

Teknikk og industriell produksjon

Faglig råd for teknikk og industriell produksjon mener det er lite som tyder på noen vesentlig endringer i lærlingeinntaket innen de store TIP-fagene neste halvår. Lærebedrifter innen bil, båt og fly er knyttet til seriøse bransjer som ikke har signalisert noen reduksjon i lærlinginntaket nå. Innen verftsindustrien er det fortsatt rekrutteringsbehov. Kværner Stord vil ansette om lag 50 lærlinger til våren, mot seks for fire år siden. På lengre sikt kan det imidlertid bli redusert inntak av lærlinger. Statoil skal kutte investeringer på 30 milliarder de neste tre årene. Flere byggeoppdrag går til verft i Asia, og ikke til norske lærebedrifter.

Restaurant- og matfag

Det er god tilgang av læreplasser innen de fleste fagene, men redusert søkning til bransjen kan føre til redusert inntak av lærlinger. De mener det er blitt mindre attraktivt å søke seg til bransjen, men forventer ingen store endringer i lærlinginntaket neste halvår.

Medier og kommunikasjon

Det er vanskelig å si hvilke konsekvenser omleggingen av utdanningsprogrammet vil få for inntaket av lærlinger i de grafiske fagene.

Service- og samferdsel - salgafaget

Faglig råd for service og samferdsel mener næringene ikke ser nytten av fagkompetansen i salgafaget. Dette fører til at fagarbeidere ikke etterspørres og at elever ikke velger utdanningen. Rådet vurderer bransjespesifikke fordypninger i læretiden for å møte bedriftenes behov. Tilgangen på læreplasser er bra, men det er svak søkning til lærefagene. Det forventes et relativt stabilt antall læreplasser og lærekontrakter neste halvår. Netthandel, tollgrenser og overetablering innen sport, klær og elektronikk kan påvirke lærlinginntaket på lengre sikt.

Service- og samferdsel - reiselivsfaget

Reiselivsfaget har generelt problem som lærefag, og dette kan bli forsterket som følge av utflagging av Norwegian.

Service- og samferdsel - transportfagene

Transportfagene har et stort rekrutteringsbehov framover, men inntaket av lærlinger påvirkes av aldersgrenser for sertifikater, konkurransen fra utenlandske transportoperatører og av arbeidsinnvandring – hovedsakelig østeuropeiske sjåførere. Aldersgrenseforsøk og utvidelse av kurs for lærlinger ved landslinjene kan gi flere læreplasser. Inntaket av lærlinger antas å bli normalt neste halvår.

Statlig sektor

KS og KR D mener inntaket av lærlinger innen kommunal, fylkeskommunal og statlig sektor vil bli uendret eller høyere neste halvår. Innen flere fag (kontorfaget, helsearbeiderfaget) kan søkningen begrense inntaket av lærlinger.

NAV

Bedriftsundersøkelsen til NAV viser at bedriftene i de fleste sektorene forventer økt sysselsetting framover. Dette tilsier i de fleste tilfeller også økt etterspørsel etter lærlinger. NAV er opptatt av at alle lærlinger får fullført sin utdanning. Ledigheten forventes å være på samme nivå, og prognosene tilsier ingen økning. Ny bedriftsundersøkelse vil komme i mai. Næringslivet er mindre villig til å ta inn arbeidskraft med sykeforløp. Dette er en grunnleggende holdning som også kan gjelde inntak av lærlinger. De vurderes å være for lite produktive til å kunne forsvare en lærlinglønn.

Konklusjon:

Beredskapsgruppa venter ingen vesentlig reduksjon av inntaket av lærlinger første halvår 2014. Gruppa vil gjøre en ny vurdering våren 2014 basert på søkertall, intensjonsavtaler i fylkene, og NAVs bedriftsundersøkelse.

Internasjonale forhold – endrete rammevilkår for fagopplæringen

Den generelle økonomiske krisen har fått størst oppmerksomhet, men denne henger også sammen med andre samfunnsendringer. Dagens lærlingordning baserer seg på bedriftenes rekrutteringsbehov, økonomi, tradisjoner og samfunnsansvar. Gruppa mener de internasjonale endringene kan utvikle seg til en krise som blant annet vil kunne ramme særlig inntaket av lærlinger. Erfaringer fra finanskrisen i 2008 viste at detaljhandelen og byggenæringen blir rammet først. Deretter rammes suksessivt andre næringer. Etter krisen har veksten i Norge vært god, sysselsettingen har økt og ledigheten har vært lav. Ved inngangen til 2014 ser bildet noe mer bekymringsfullt ut. Veksten avtar, arbeidsinnvandringen er fortsatt høy, samtidig som ledigheten øker i for eksempel bygg og anlegg, og da særlig blant arbeidsinnvandrerne.

Redusert vekst i økonomien sammen med stor arbeidsinnvandring, setter fagopplæringen under press. Vi ser i dag tydelige indikasjoner på at fag med stort innslag av utenlandsk arbeidskraft

mister norsk rekruttering. Dette er meget problematisk for fagene. Vi har hatt stort behov for den arbeidskraften som har kommet til landet, men vi har dessverre ikke evnet å løfte flertallet opp til norsk fagarbeidernivå. Dette betyr ikke at de som kommer ikke har kvalifikasjoner, men vi har ikke satt vurdering av deres kvalifikasjoner i system, og vi har heller ikke tilbudt dem kurs for å tilfredsstille norske krav.

Gruppen mener at norsk fagopplæring er presset fra flere hold, blant annet av disse faktorene:

- Demografisk utvikling, andel av befolkningen i arbeidsdyktig alder.
- Arbeidsinnvandring av arbeidstakere fra særlig Øst-Europa, uten formelle kvalifikasjoner innenfor lærefagene.
- EUs regelverk når det gjelder anskaffelser og anbud, og EUs arbeid for fri flyt av arbeidskraft uten krav til kvalifikasjoner.
- Innleie av arbeidskraft som forretningsmodell.

Utviklingen samlet bidrar til å gjøre yrkesutdanningen til en mindre attraktiv utdanningsvei for flere norske ungdommer. Dette står i sterk kontrast til SSBs egne framskrivninger av kompetansebehovet i den norske arbeidsstyrken. De sier i en rapport før jul at det fram til 2030 i det alt vesentlige er balanse mellom tilbud og etterspørsel innenfor høgskole- og universitetssektoren, mens det er sterk ubalanse mellom tilbud og etterspørsel innenfor fagutdanningen. Det vil si at vi kommer til å mangle fagutdannet arbeidskraft.

Dette sier den forrige regjeringen også klart ifra om i [næringsmeldingen](#) fra Nærings- og fiskeridepartementet, og [meldingene](#) om bygningspolitikken og boligpolitikken fra Klima- og miljødepartementet, samt helsemeldingen fra Helse- og omsorgsdepartementet. Stortinget sluttet seg stort sett til innholdet i alle meldingene med unntak av næringsmeldingen som den nye regjeringen har trukket tilbake.

Gruppen mener at dette bakteppe er viktig å ha med i den videre drøftingen, men gruppen vil i det videre arbeidet forholde seg til det som er SRYs ansvarsområde, det vil si utdanningen innenfor videregående opplæring og retten norsk ungdom har.

Alternativer

Beredskapsgruppen mener endringene som følger av lavere økonomisk vekst, på lang sikt vil kunne svekke norsk fagopplæring. Dette gjelder både antall lære plasser, søkning til yrkesfagene, inntak av lærlinger og kvaliteten på opplæringen som gis. SRY bør drøfte de utfordringer norsk fagopplæring står overfor i denne situasjonen, også med tanke på oppfølgingen av Meld. St. 20 *På rett vei* og diverse oppdragsbrev. Samfunnskontrakten gir også føringer for arbeidet.

SRY må etter gruppas oppfatning blant annet drøfte hvilke tiltak som bør iverksettes og regler som eventuelt bør endres. Her vil vi nevne noen mulige tiltak:

- Læretilskudd på nivå med skoleplass i yrkesfaglige programmer.
- Krav om lærlinger i alle aktuelle offentlige oppdrag.
- Tilbud om Vg3 i skole, en rett elevene for øvrig har innenfor valgt utdanningsprogram.
- Hvordan bedriftene kan være læringsarena sammen med et tilbud om Vg3 i skole.

Dette er tiltak som gruppen mener kan bidra til å sikre inntak av lærlinger uansett konjunkturer. Gruppen fremmer følgende forslag:

Forslag til vedtak:

1. På bakgrunn av beredskapsgruppas vurdering, ser SRY ikke behov for å sette i verk spesielle tiltak for å sikre inntaket av lærlinger i kommende halvårsperiode.
2. SRY ber beredskapsgruppen om fortløpende å vurdere situasjonen rundt inntak av lærlinger på lengre sikt og foreslå eventuelle konkrete tiltak innenfor det enkelte programområde for å sikre at lærlinger og elever får gjennomført sin opplæring.

Vår dato: 21.02.2014
Vår referanse: 13/3706
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 2 2014

Dato: 04.03.14
Sted: LO`s lokaler

Sak 05-02-14	Samfunnskontrakten – Oppfølging av voksnes muligheter til å ta fag- og svennebrev
Dokument	Notat med vedlegg
Innstilling	SRY støtter oppfølgingsgruppens forslag til videre oppfølging.

Bakgrunn for saken

Den partssammensatte oppfølgingsgruppen i *Samfunnskontrakt for flere lære plasser* har besluttet å oversende et notat til SRY og med oppfordring om å vurdere tiltak knyttet til å øke antallet voksne som tar fag- eller svennebrev.

Oppfølgingsgruppen har vurdert situasjonen slik den er pr i dag ut fra målene i samfunnskontrakten. Til grunn for vurderingene ligger relevante tiltak i Meld. St 20 – *På rett vei*, gjeldende ordninger for voksne, ny statistikk og relevant forskning. Med dette som bakgrunn har gruppen vurdert hindringer som voksne møter og foreslår mulige tiltak for å sikre voksnes muligheter til oppnå fag- eller svennebrev. Det vises til eget notat og vedlegg til notatet med mer utfyllende bakgrunnsinformasjon.

Det er to sentrale utfordringer som SRY bør drøfte:

1. Hvordan sikre voksnes tilgang og muligheter til fag- og svennebrev?
2. Hvordan sikre særskilte tiltak for den delen av arbeidslivet fagopplæring står svakt?

Oppfølgingsgruppen har valgt å trekke frem fem sentrale hindringer for at flere voksne kan avlegge fag- eller svenneprøve:

1. Økonomiske betingelser for kandidaten
2. Økonomiske betingelser for lærebedriften
3. Rammebetingelser i lov og forskrift
4. Manglende kjennskap i målgruppa til eksisterende tilbud
5. Manglende tilgang på lære plasser for voksne

Anbefaling

Til hvert av punktene foreslår oppfølgingsgruppen tiltak. Både hindringene og tiltakene bør drøftes videre i SRY.

Forslag til vedtak

SRY støtter oppfølgingsgruppens forslag til videre oppfølging.

Notat til SRY – voksne i fag- og yrkesopplæringen

Den partssammensatte oppfølgingsgruppen i *Samfunnskontrakt for flere læreplasser* har besluttet å oversende et notat til SRY og med oppfordring om å vurdere tiltak knyttet til å øke antallet voksne som tar fag- eller svennebrev.

Oppfølgingsgruppen har vurdert situasjonen slik den er pr i dag ut fra målene i samfunnskontrakten. Til grunn for vurderingene ligger relevante tiltak i Meld. St 20 – *På rett vei*, gjeldende ordninger for voksne, ny statistikk og relevant forskning. Med dette som bakgrunn har gruppen vurdert hindringer som voksne møter og foreslår mulige tiltak for å sikre voksnes muligheter til oppnå fag- eller svennebrev. Det vises til vedlegg til notatet med mer utfyllende bakgrunnsinformasjon.

Det er to sentrale utfordringer som SRY bør drøfte:

1. Hvordan sikre voksnes tilgang og muligheter til fag- og svennebrev?
2. Hvordan sikre særskilte tiltak for den delen av arbeidslivet fagopplæring står svakt?

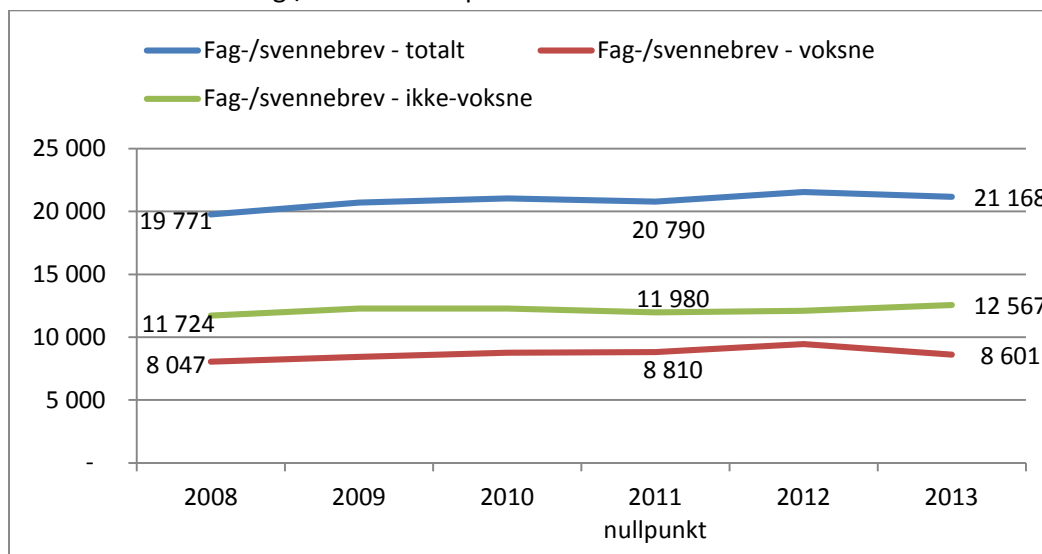
1. Voksne – Samfunnskontrakt for flere læreplasser

Det overordnede målet i samfunnskontrakten er å forplikte myndighetene og partene i arbeidslivet til å forankre fagopplæringen i alle relevante bransjer og sektorer, og framskaffe flest mulig læreplasser til elever som ønsker det. I tillegg er det et mål at flere voksne skal ta fag- og svennebrev. Dette har vært utgangspunktet for oppfølgingsgruppens drøftinger om voksne i fag- og yrkesopplæringen

Målgruppen er ufaglærte voksne, - både de som er i jobb, etnisk norske og arbeidsinnvandrere, og de som er arbeidssøkere.

Tallene viser at voksne utgjør en viktig målgruppe. Voksne utgjør ca 40 % av det samlede antall (ca 21 000) avlagte fag-/svenneprøver i 2013. Mange voksne er i arbeid som ufaglærte og behovet for faglært arbeidskraft øker (ref SSB i vedlegg). Tiltak rettet mot denne gruppen bør derfor prioriteres og fremmes av SRY.

Tabellen viser antall fag-/svennebrev i perioden 2008 - 2013:

2. Hindringer for at flere voksne kan avlegge fag - eller svenneprøve

Oppfølgingsgruppen har valgt å trekke frem fem sentrale hindringer for at flere voksne kan avlegge fag- eller svenneprøve:

1. Økonomiske betingelser for kandidaten
2. Økonomiske betingelser for lærebedriften
3. Rammebetingelser i lov og forskrift
4. Manglende kjennskap i målgruppa til eksisterende tilbud
5. Manglende tilgang på læreplasser for voksne

2.1 Økonomiske betingelser for kandidaten

Voksne kandidater har oftest økonomiske forpliktelser som ikke lar seg forene med en lav lærlingelønn. Det vil for se aller fleste være mer hensiktsmessig å fortsette med lønn som ufaglært enn å starte på en utdanning selv om den på lengre sikt vil innebære høyere lønn og større mulighet for fast jobb.

2.1.1 Forslag til tiltak

- Vurdere muligheten for å opprette støtteordninger som gjør det mulig for voksne som ønsker å starte på en fagutdanning, beholder lønn som ufaglært under utdanningen.

2.2 Økonomiske betingelser for lærebedriften

Bedrifter som inngår lærlingekontrakt med personer over 21 år/voksne uten rett, får basistilskudd 2 (se vedlegg pkt. 3 for mer info). Dette er mye lavere enn basistilskudd som gis for ordinære lærlinger. Dette kan være et hinder for voksne søkere. For bedriftene er jobben den samme uavhengig av om lærlingen er voksen eller ungdom, med eller uten rett. På den annen side fylkeskommunene er det her påpekt fra fylkeskommunene at likt tilskudd vil kunne påvirke tilgang til læreplasser for ungdom med rett.

2.2.1 Forslag til tiltak

- Det bør vurderes å innføre et likt tilskudd for ungdom og voksne, - subsidiært å øke basistilskudd 2

2.3 Rammebetingelser i lov og forskrift

I opplæringsloven § 3-5 som gjelder praksiskandidatordningen, er det et tydelig formulert krav om fem års relevant praksis. Representanter for helse- og omsorgssektoren har uttrykt ønske om at kravet om praksis tilsvarende fem års fulltidsarbeid blir redusert for å få kandidatene raskere fram til fagbrev. Kravet om fem års praksis for praksiskandidatene er et kvalitetssikringstiltak. I denne sammenheng må det veies opp mot ønsket om å gi fleksible og tilpassete tilbud til voksne. Det er en utfordring for praksiskandidatordningen og spesielt innen helsesektoren at det er av betydning at man har et fagbrev for å bli fast ansatt.

I Meld. St. 13 (2011-2013) Utdanning for velferd ble det meldt at regjeringen ville "vurdere å endre kravene i praksiskandidatordningen slik at reduserte stillinger skal kunne gi full uttelling. Det må vurderes nærmere om kravene skal endres for alle fag, eller bare for noen".

Krav om fellesfag er en utfordring for de som ikke kan benytte praksiskandidatordningen. Dette spesielt minoritetsspråklige i faget engelsk.

Det er også en utfordring at det er vanskelig å ta et fagbrev etter fullført studiekompetanse. Slik som systemet er i dag er det enklere for en voksen å ta omvalg og flere utdanninger i høyskolesystemet enn i videregående opplæring.

Voksne i videregående opplæring har ikke rett rådgiving. Det kan ha betydning for voksnes kjennskap til utdanningsmulighet- /rettighet og beslutningsgrunnlag for velge rett utdanning.

2.3.1 Forslag til tiltak

- Følge opp tiltak i Meld. St. 13 (2011–2012) Utdanning for velferd knyttet til praksiskandidatordningen og forslag om å vurdere nærmere om kravene til dokumentert allsidig praksis skal endres for alle fag, eller bare for noen
- Vurdere å utvide bruken av realkompetansevurdering som metode for å vurdere og verdsette den kompetansen den voksen har
- Vurdere om realkompetansevurdering kan benyttes for å dokumentere praksis innenfor praksiskandidatordningen
- Vurdere om den skriftlige prøven – jf. forskrift til opplæringsloven § 3-55 – kan erstattes med en realkompetansevurdering
- Vurdere muligheter for fritak for fellesfag for voksne lærlinger
- Vurdere å innføre rett til opplæring til fag- eller svennebrev etter fullført med studiekompetanse
- Tydeliggjøre utfordringer knyttet til at voksne lærlinger i dag ikke har en rett til rådgiving.

2.4 Manglende kjennskap i målgruppa til eksisterende tilbud

Alle voksne som ikke har fullført videregående opplæring tidligere, bør få mulighet til slik opplæring. Det var en sentral intensjon fra Stortinget at lovfestingen i 2000 og 2002 skulle føre til at flere voksne ville gjennomføre opplæring på grunn- og videregående skoles nivå. Det er viktig at flere blir kjent med rettigheter og muligheter til å ta voksenopplæring/fag- eller svennebrev.

2.4.1 Forslag til tiltak

- Gjennomføre informasjonskampanje mot voksne om muligheter og fordeler ved å ha fagbrev (brosjyrer, annonser, opprette hjemmeside for voksenlærlinger/praksiskandidater, Jf. Danmark: <http://www.uffa.dk/default.asp?tcode=17012014115751>)

2.5 Manglende tilgang på læreplasser for voksne

Tilgang på læreplasser er et generelt problem. Det rammer voksne søkere i høyere grad siden de kommer etter ungdom i prioriteringsrekkefølgen.

2.5.1 Forslag til tiltak

- Oppfølgingsgruppen anbefaler en behovsundersøkelse for å kartlegge hvor mange voksne pr i dag som ikke får tegnet lærekontrakt
- Det bør vurderes om en minste dimensjoneringsplikt, f.eks. 113 % av ungdomsretten, bør gjeninnføres.
- Det bør vurderes om fylkeskommunenes skal framlegge planer som involverer yrkesopplæringsnemnda, NAV, opplæringskontorer, kommunene, og partene i arbeidslivet i arbeid med å skaffe flere læreplasser for voksne.
- Fylkeskommunen har ansvar for å gi et tilbud til voksne uten rett til videregående opplæring. Oppfølgingsgruppen anbefaler at SRY ber KD om å gi klarere føring på hvordan dette ansvaret skal håndteres av fylkeskommunene
- Bruk av lærekandidatordning og fleksible løp for voksne må utvikles – som første steg mot fagbrev
- Eterspørre spesielle tiltak for den delen av arbeidslivet fagopplæring står svakt. (Viser til Stortingsmelding 20 – På rett vei – (på sidene 55 og 56) står det at fagopplæringen ikke fungerer i deler av arbeidsmarkedet, selv om den er ment slik)

Sak 05-02-14 Vedlegg – Samfunnskontrakten - Voksne

1. Muligheter for voksne til å ta videregående opplæring/fag- og yrkesopplæring

1.1 Voksne med rett til videregående opplæring

Kommuner og fylkeskommuner har ansvaret for å tilby grunnskoleopplæring og videregående opplæring for voksne som har rett til det.¹ Retten gjelder voksne over 25 år som har fullført grunnskole eller tilsvarende opplæring, men som ikke har fullført videregående opplæring.

Voksne har rett til videregående opplæring fra og med det året de fyller 25 år, dersom de ikke har fullført tidligere. Voksne har rett til realkompetansevurdering, om de har rett til grunnskoleopplæring eller videregående opplæring.

1.2 Voksne uten rett til videregående opplæring

Voksne som har fullført videregående opplæring, kan søke om nytt inntak til videregående opplæring. Fylkeskommunen skal gi et tilbud til voksne uten rett, jf. opplæringsloven § 13-3 andre ledd.

Voksne uten rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 4A-3 kan, når de har fullført grunnskoleopplæring, søke om inntak til videregående opplæring, jf. forskrift til opplæringsloven § 6-48. Fylkeskommunen fastsetter i enkeltvedtak om søkeren skal tas inn til videregående opplæring. Dersom søkeren tas inn skal opplæringstilbudet fastsettes i et enkeltvedtak.

Voksne uten rett som har fått tilbud om videregående opplæring har rett til å fullføre opplæringen den opplæringen de er tatt inn til, jf. opplæringsloven § 4A-3 andre ledd.

Voksne uten rett til videregående opplæring som har fått et opplæringstilbud som er særskilt organisert for voksne etter opplæringsloven kapittel 4A, har etter inntaket de samme rettighetene som voksne med rett til videregående opplæring.

1.4. Veier til fag- eller svennebrev for voksne

Vi har to alternative veier til fag-/svenneprøve for voksne, - enten som praksiskandidat eller voksenlærling. Mange voksne synes det er vanskelig å starte på fellesfagene, og de velger ofte veien som praksiskandidat fordi det da ikke stilles krav til fellesfag.

1.4.1 Praksiskandidat

Opplæringslovens § 3-5 fastsetter at voksne som mangler formell fagutdanning, men som har minst fem års dokumentert allsidig praksis i et fag, kan gå opp til fag- eller svenneprøve som praksiskandidater. Ordningen gjelder alle yrker med fag- eller svennebrev.

Praksiskandidatordningen er ikke en opplæringsordning, men en ordning for dokumentasjon av kompetanse. Den innebærer at det er mulig å ta fag- og svenneprøve på grunnlag av allsidig praksis i faget som er 25 % lengre enn den fastsatte læretiden, det vil normalt si etter fem års praksis. Det er fylkeskommunen som avgjør om praksisen en kandidat viser til, kan godkjennes, og i særlige tilfeller kan det godkjennes kortere praksis. Praksisen må etter en samlet vurdering dekke de mest vesentlige

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/Tolkning-av-regelverket/Voksne/Voksnes-rett-til-videregaende-opplaring/>

delene av innholdet i læreplanen. Praksiskandidater er fritatt fra fellesfagene, men må dokumentere fagkunnskap gjennom en sentralt gitt skriftlig eksamen før de framstiller seg til den praktiske fagprøven (forskrift til opplæringsloven § 3-55). Det er ikke mulig å få godkjent denne eksamenen gjennom en realkompetansevurdering.

Det er ikke mulig å bruke realkompetansevurdering for å godkjenne praksis. Det er imidlertid mulig å korte ned på praksistiden gjennom godskrivingsreglene. Forskrift til opplæringsloven kapittel 11 §§ 11-8 - 11-15 gir regler om hva som kan godskrives som praksistid for praksiskandidater. Dersom praksiskandidaten ikke får godkjent hele eller deler av den fremlagte dokumentasjonen som praksis, er dette et enkeltvedtak som kan påklages i medhold av forvaltningsloven § 28.

Ordningen er omtalt i Meld. St. 13 (2011–2012) Utdanning for velferd (under Kap 7.2.2 Kvalifisering av voksne)² hvor det ut fra undersøkelser NIFU har gjennomført blant annet vises til at praksiskravet på fem år har vært denne ordningens varemerke. NIFU peker på at fem år i sin tid ble valgt fordi det ikke skulle lønne seg å gå «hjelppearbeiderveien» framfor å være lærling. I tillegg har femårskravet vært begrunnet med at ufaglært praksis som regel er mindre læringsintensiv og systematisk enn læretid. Praksiskravet på fem år kan avkortes mot tidligere skolegang på samme måte som læretid kan det. Det betyr at det kan reduseres til tre år på grunnlag av utdanning tilsvarende Vg2 i utdanningsprogram for helse- og sosialfag. Derimot har det vært sterk motstand i fagopplæringssystemet mot at praksiskravet skal kunne erstattes av realkompetansevurdering. Den skriftlige eksamenen som avlegges for å dokumentere fagkunnskap, kan heller ikke erstattes av realkompetansevurdering. I henhold til forskrift til opplæringsloven § 3-32 kan imidlertid elver og privatister med særskilt behov for tilrettelegging få avlagt eksamen med alternative prøveformer slik at de får vist hvilken kompetanse de har i forhold til målene i læreplanen.

Antall praksiskandidater 2011/12 per utdanningsprogram

Utdanningsprogram	Ant. praksiskandidater
Bygg- og anleggsteknikk (BA)	1500
Design og håndverk (DH)	50
Elektro (EL)	145
Helse – og oppvekstfag (HS)	2006
Medier og kommunikasjon (MK)	17
Naturbruk (NA)	83
Restaurant – og matfag (RM)	208
Service og samferdsel (SS)	1195
Teknikk og industriell produksjon	917

I skoleåret 2011/12 har vi registrert praksiskandidater i 123 forskjellige fag.

² <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2011-2012/meld-st-13-20112012/7.html?id=672892>

«Store» fag (over 200 kandidater)

Fag	Antall praksiskandidater
1. Helsearbeiderfaget (HS)	1003
2. Barne- og ungdomsarbeiderfaget (HS)	867
3. Renholdsoperatørfaget (BA)	594
4. Logistikkfaget (SS)	544
5. Salgsfaget (SS)	267
6. Tømrerfaget (BA)	226
7. Yrkessjåførfaget (SS)	210

1.4.2 Voksenlærling

Som voksen over 21 år kan en inngå lærekontrakt med full opplæring i bedrift. Dette kan en gjøre uavhengig av om en har rett til opplæring.

Som voksenlærling har en selv ansvaret for å finne en bedrift som vil ta imot lærlinger. Denne bedriften må være godkjent av fylkeskommunen som lærebedrift.

Opplæringsloven inneholder ikke bestemmelser som gir grunnlag for å nekte personer over 21 år og aktuelle godkjente bedrifter å inngå frivillige avtaler om lærekontrakter med sikte på full opplæring i bedrift. Dette gjelder såfremt de faglige forhold knyttet til slike kontrakter er i samsvar med regelverket.

2. Forskning

2.1 Voksne i grunnskole og videregående opplæring³

Marianne Dæhlen mfl., Voksne i grunnskole og videregående opplæring, NOVA Rapport 7/2013
Forskerne har kartlagt de voksne deltakerne fra og med skoleåret 2004-05 til og med skoleåret 2008-09, til sammen fem skoleår.

De sentrale spørsmålsstillingene er: Hvem deltar i grunnopplæring for voksne, hvordan er opplæringen organisert og hva skjer med de som fullfører utdanningen? Dette er noen av spørsmålene som NOVA har undersøkt i kartleggingen av voksne i grunnopplæringen.

Flest innvandrere i grunnskoleopplæringen

Ni av ti deltakere i grunnopplæringen, og omtrent en tredjedel av deltakerne i videregående opplæring hadde innvandrerbakgrunn. Gjennomsnittsalderen for deltakerne i grunnskoleopplæringen sank noe i perioden femårsperioden. Snaut halvparten av deltakerne i grunnskoleopplæringen mottok spesialundervisning.

³ <http://www.udir.no/Tilstand/Forskning/Rapporter/NOVA/Hvem-deltar-i-voksenoppleringen/>

Opplæringstilbudene i grunnskolen skjer hovedsakelig på dagtid, og sjelden som nettbasert undervisning. Tilbudene i videregående gis i større grad på kveldstid, og omtrent halvparten av de studieforberedende tilbudene tilbys nettbasert.

Språk er en utfordring

Manglende faglige og språklige forutsetninger er den vanligste årsaken til at deltakere med innvandrerbakgrunn ikke fullfører grunnskoleopplæringen. Av de som fullfører er det omtrent halvparten som fortsetter i videregående opplæring.

Deltakere på helse og sosialfag fullfører i størst grad

Halvparten av deltakerne i videregående fullfører opplæringen og de fleste som fullfører tar helse- og sosialfag. Fullføringsgraden er litt høyere for kvinner enn menn, og litt høyere for deltakere med innvandringsbakgrunn enn for de med etnisk norsk bakgrunn. De viktigste årsakene til frafall i videregående er:

- faglige og språklige problemer
- tap av lønn/arbeidsforpliktelser
- mangel på læreplasser

40 prosent av deltakerne med oppnådd studiekompetanse begynte i høyere utdanning. Andelen er langt lavere blant deltakere med yrkeskompetanse.

Mange uten tilknytning til arbeidslivet

Kun 15 prosent av deltakerne i grunnskolen har regelmessig tilknytning til arbeidsmarkedet, med en minimumsinntekt tilsvarende to ganger folketrygdens grunnbeløp (2G), mens omtrent 75 prosent av deltakerne i videregående har inntekt på dette minimumsnivået.

Lærere mangler kompetanse i voksenpedagogikk

Lærernes utdanningsnivå er stort sett på bachelornivå (allmenlærere) i grunnskoleopplæringen, og i videregående er det i tillegg en del på masternivå. Lærerne har imidlertid i liten grad formell kompetanse i voksenpedagogikk, flerkulturell pedagogikk eller norsk som andrespråk.

Høye ambisjoner om rask gjennomføring

Deltakerne i grunnskoleopplæringen er ofte misfornøyd med progresjonen i opplæringen, men lærerne mener disse har for høye ambisjoner om rask gjennomføring, ved at de ofte overvurderer sin egen kapasitet. Deltakerne i videregående opplæring er gjennomgående fornøyd med tilbudene, men det er særlig vanskelig for deltakere med innvandringsbakgrunn å skaffe læreplass.

Ni av ti kommuner og alle fylkeskommunene gir informasjon om opplæringstilbudene, primært gjennom Internett eller brosjyrer, men også noe muntlig. Informasjonen er hovedsakelig på norsk. Bare tre av de 15 fylkeskommunene som deltok i undersøkelsen har informasjon på engelsk, somalisk og/eller samisk i tillegg til norsk.

2.2 Prognose - tilbud og etterspørsel av arbeidskraft etter utdanning, Forecasting demand and supply of labour by education, SSB rapport 2013/484

Sitat fra oppsummering i rapporten:

De som ikke har høyere eller yrkesrettet utdanning, vil oppleve et stadig trangere arbeidsmarked i årene frem mot 2030. Behovet for arbeidskraft med høyere utdanning, særlig innenfor administrasjon og helse, pleie og omsorg, vil øke spesielt mye i årene som kommer.

⁴ <http://www.ssb.no/en/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/forecasting-demand-and-supply-of-labour-by-education>

Statistisk sentralbyrå har med ujevne mellomrom laget slike framskrivninger siden 1993. I denne rapporten presenteres nye beregninger som går fram til 2030.

Sammenlignet med de fleste andre vestlige land har arbeidstilbudet for ulike typer arbeidskraft i Norge i stor grad fulgt utviklingen i etterspørselen, og ledighets- og lønnsforskjellene har vært mer stabile. Den økte etterspørselen etter høyt utdannet arbeidskraft vil trolig fortsette. For at arbeidsmarked fortsatt skal utvikle seg balansert, bør det samme skje med arbeidstilbudet.

Kunnskap om hvordan tilbud og etterspørsel for ulike typer arbeidskraft kan utvikle seg, vil derfor være av nytte både for studenter, arbeidsgivere og myndighetene. For studentene kan det være nyttig for valg av utdanning, mens det gir arbeidsgiverne informasjon om framtidige rekrutteringsmuligheter. For myndighetene vil informasjonen spesielt være viktig i forbindelse med planlegging av utdanningskapasitet, næringspolitikk og velferdsordninger.

Høyere utdanning viktigere og viktigere

Framskrivningene viser at utviklingen med økende etterspørsel etter arbeidskraft med utdanning fra høyskole- og universitetsnivå, samt fra yrkesfaglige studieretninger på videregående skole, fortsetter i hele framskrivningsperioden. En synkende andel av etterspørselen vil i framtida rette seg mot de som kun har grunnskole eller grunnkurs fra videregående skole. Inkludert de med ukjent utdanning vil bare 16 prosent av etterspørselen rette seg mot de som bare har grunnskole eller grunnkurs fra videregående skole i 2030, mot 22 prosent i 2010. Også etterspørselen rettet mot allmenne fag eller økonomiske og administrative fag fra videregående skole som høyeste fullførte utdanning faller i perioden. Videre viser framskrivningene vekst i behovet for de fleste utdanningsretninger innen høyere utdanning. Behovet for økonomi- og administrasjonsutdannete og helse-, pleie- og omsorgsutdannete på høyskolenivå / lavere universitetsnivå (bachelorgrad) øker spesielt mye.

Knapphet på lærere og sykepleiere

Framskrivningene tyder også på at etterspørselen etter arbeidskraft med videregående fagutdanning vokser raskere enn tilbudet. Svak gjennomføring i videregående fagutdanning er en viktig årsak til dette. Framskrivningene indikerer også at det kan oppstå knapphet på lærere, og i særlig grad på sykepleiere. Økt utdanning for disse gruppene virker nødvendig for å møte den framtidige etterspørselen. Observert mangel på ingeniører og andre med realfagsbakgrunn kan være i ferd med å bli redusert ettersom gjennomføringen innen disse studiene ser ut til å ha bedret seg de siste årene. Framskrivningene indikerer også at tilbudet ser ut til å øke mer enn etterspørselen for høyere utdanning innen økonomi og administrasjon, samfunnsvitenskap, jus og humanistiske fag.

Usikkerhet i framskrivningene

Det er nødvendig å understreke at det er forbundet en god del usikkerhet med framskrivningene. Dette skyldes betydelig usikkerhet om en del av forutsetningene samtidig som framskrivningene går nesten 20 år fram i tid. For etterspørselen er forutsetningen om trendforlengelse av sammensetningen av stor betydning, mens forutsetningen om konstante utdanningstilbøyeligheter er sentral på tilbudssiden. Tilbud og etterspørsel for de ulike utdanningsretningene er dessuten framskrevet uavhengig av hverandre, og mekanismer som vil bidra til å redusere framtidige ubalanser er ikke inkludert. Resultatene bør derfor benyttes med varsomhet.

2.3 Regionale koblingsbokser mellom tilbud og etterspørsel av arbeidskraft og utdanning- Oxford research 2013

På oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet har Oxford Research kartlagt om og hvordan fylkene har organisert utvalgte funksjoner i grenselandet mellom utdanning og arbeidsmarked for å stimulere både bedrifter og individuelle voksne til å gjennomføre kompetanseheving eller videreutdanning. Rapporten identifiserer mange ulike veiledningsorgan (kalt "koblingsbokser")

organisert meget ulikt i fylkene. Hovedbildet er at de er små med begrensede ressurser, har individfokus mer enn bedriftsfokus, at de først og fremst møter behovene til vanskeligstilte grupper på arbeidsmarkedet, men har relativt liten kontakt med arbeidslivet og høyere utdanningsinstitusjoner.

Analysen fokuserer på tre hovedelementer. Den gir en oversikt over hvordan oppgavene løses i de ulike fylkene, vurderer ulike modeller for organisering av arbeidet samt gir innspill til forbedringsområder⁵.

2.4 PIAAC – Pisa for voksne

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/livslang-laring/piaac.html?id=744671>

2.5 Forskningsrådet: 5 millioner til å styrke forskningen på voksnes læring

<http://www.forskningsradet.no/no/Utlysning/FINNUT/1253990907584/p1173268235938?progId=1253990054239&visAktive=true>

3. Tilskuddsordninger

3.1. Tilskudd for lærlinger og lærekandidater med opplæringsrett mv.- Basistilskudd I

Lærlinger og lærekandidater som tegner lærekontrakt eller opplæringskontrakt etter oppl. § 4-5 utløser basistilskudd I.

Basistilskudd I dekkes av fylkeskommunen og utbetales etterskuddsvis etter telling pr. 30.06. og 31.12. Ett år regnes som 12 måneder.

Basistilskudd I gis til lærling eller lærekandidat for ett år med fulltidsoplæring. Det gis ikke tilskudd for verdiskapingsdelen, men tilskuddet fordeles jevnt over hele læretiden i bedrift. Kontraktene er tilskuddsberettiget fra den dato læreforholdet begynner.

I fag med annen læretid i bedrift enn 2 år gjelder samme prinsipp. Det gis basistilskudd kun for opplæringsdelen og ikke for verdiskapingsdelen. Tilskuddet fordeles jevnt over hele læretiden i bedrift. På bakgrunn av dette kan fylkeskommunene regne ut de månedlige satsene.

Dersom fylkeskommunen ikke kan formidle opplæring i bedrift til søkere som ønsker det, må også bedriftsdelen av opplæringen skje i skole (alternativ Vg3). Fylkeskommunen kan likevel godkjenne en lærekontrakt/opplæringskontrakt med en elev som avbryter alternativ opplæring i skole (alternativ Vg3) og velger å gå ut i lære. Fylkeskommunen må da vurdere om det er grunnlag for å redusere opplæringstiden i bedrift. Det gis ikke tilskudd for eventuell godkjent avkorting av opplæringstiden.

Elever som tegner lærekontrakt/opplæringskontrakt etter å ha gjennomgått alternativ Vg3 i skole, vil ikke utløse basistilskudd fordi lærekontrakten eller opplæringskontrakten i dette tilfellet bare vil gjelde verdiskaping og ikke opplæring.

Det gis ikke basistilskudd I for lærekontrakter/opplæringskontrakter tegnet med lærlinger/lærekandidater, som tidligere har fått oppfylt sin rett til videregående opplæring.

Basistilskudd I

Sats	For hvem
4 852 kroner i 24 måneder (tilsvarer 1 år opplæring og 1	For lærlinger og lærekandidater som følger hovedmodellen, dvs. tegner kontrakt etter opplæringsloven § 4-5

⁵ http://www.regjeringen.no/upload/KRD/Rapporter/Rapporter2013/Regionale_koblingsbokser.pdf

år verdiskaping)

6 469 kroner i 36 måneder

(tilsvarende 2 års opplæring og 1 år verdiskaping) For lærlinger og lærekandidater som følger særløp, dvs. tegner kontrakt etter opplæringsloven § 4-5 jf. § 3-3 fjerde ledd

7 278 kroner i 48 måneder

(tilsvarende 3 års opplæring og 1 år verdiskaping) For lærlinger og lærekandidater som får hele opplæringen i bedrift, jf. opplæringsloven § 4-5 jf. § 3-3 fjerde ledd og § 5-5

3.2. Tilskudd for lærlinger uten opplæringsrett mv.- Basistilskudd II

Basistilskudd II gis til bedrifter som har inngått lærekontrakter med lærlinger som har fylt 21 år og som har full opplæring i bedrift. I tillegg gis basistilskudd II for lærekontrakter tegnet av lærlinger som tidligere har fått oppfylt sin rett til videregående opplæring.

Lærlinger som har fylt 21 år og som tegner lærekontrakt skal ha en prøvetid på 6 måneder, jf. opplæringsloven § 4-5 tredje ledd. Prøvetiden er en del av læretiden, og det skal derfor utbetales tilskudd til lærebedriften for denne perioden, for godkjent lærekontrakt. Dersom lærekontrakten heves i prøvetiden, skal lærebedriften få tilskudd i henhold til det antall måneder lærlingen har vært i bedriften.

Satsen for basistilskudd II for lærekontrakter gis pr. lærling pr. måned i hele læretiden i bedrift. Ett år regnes som 12 måneder. I denne ordningen gjøres ikke forskjell på opplæringstid og verdiskapingstid.

Opplæringsloven inneholder ikke bestemmelser som gir grunnlag for å nekte personer over 21 år og aktuelle godkjente bedrifter å inngå frivillige avtaler om lærekontrakter med sikte på full opplæring i bedrift. Dette gjelder såfremt de faglige forhold knyttet til slike kontrakter er i samsvar med regelverket.

For mer informasjon se rundskriv Udir-2-2008 "Forståelsen av gjeldende regelverk om voksnes rett til videregående opplæring etter opplæringsloven kapittel 4A"⁶.

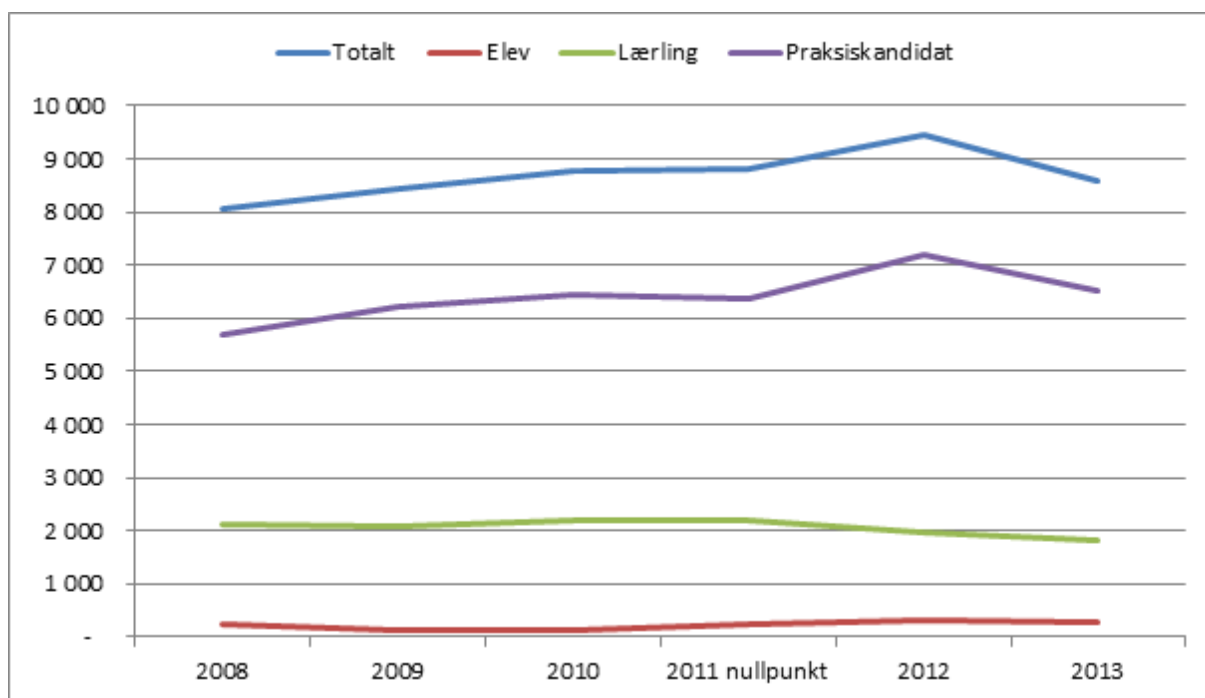
For 2014 er satsen for basistilskudd II for lærekontrakter er **2 773 kroner** per lærling per måned i hele læretiden i bedrift, totalt **33 281 kroner** i året. Ett år regnes som 12 måneder. I denne ordningen gjøres det ikke forskjell på opplæringstid og verdiskapingstid.

4. Statistikk knyttet til voksne

I Samfunnskontrakt for flere læreplaner er det satt et mål om å øke antallet voksne som tar fag- eller svennebrev.

Tabellen viser antall fag-/svennebrev for voksne fordelt på kandidattype:

⁶ http://udir.no/upload/Rundskriv/2008/udir_2_08.pdf

Dette er statistikk over antall oppnådde fag-/svennebrev uavhengig av om det er voksne med eller uten rett. I statistikkøyemed er en voksen definert som en person som er 25 år eller eldre ved måletidspunktet. Om det skulle være 21 eller 25 år ble diskutert i referansegruppen i arbeidet med indikatorrapporten. Vi valgte 25 år. Vi valgte 25 år. Det er flere grunner til dette, blant annet:

- Ungdomsretten (hvis ikke oppbrukt) gjelder til og med året man fyller 24 år.
- Det er svært få under 21 som tar fagbrev, altså ville nesten alle vært voksne.
- Voksne defineres slik av SSB og av Udir i andre statistikker

5. Aktuelle prosjekter

5.1 «Fagbrev på jobb»

Prosjektet er retta mot utdanningsprogram for helse og oppvekst (barne- og ungdomsarbeiderfaget og helsearbeiderfaget). Hovedmålet med er å utvikle opplæringstilbud ved utprøving av og forsøk (jf. oppl.i. §1-4) med opplæringsmodeller i tilknytning til arbeidsplassen for ufaglærte i disse to sektorene. På sikt å bidra til at flere ufaglærte voksne i omsorgssektoren og barnehagesektoren tar fagbrev.

Prosjektet er initiert av KD og administreres av Vox. Fem fylkeskommuner deltar. Udir er representert i referansegruppa.

Forsøksordningene skal utvikle mer brukertilpassede opplæringstilbud og flere veier fram til fagbrev enn det som tilbys i dag. Det er også et mål å stimulere arbeidsgivere til å tilby sine ansatte opplæring i tilknytning til arbeid slik at den enkelte kan beholde ordinære lønnsbetingelser under opplæringen.

	Hedmark	Vestfold	Rogaland	Hordaland	N - Trøndelag
Forsøk (§ 1-4)	Ja	Nei	Ja	Ja	Nei
Deltakere per 15.1.14	85	39	31	41	60

Allerede avlagt fagprøve	22 (17 BUA, 5 HEA)	3 (3 BUA, 0 HEA)	14 (11 BUA, 3 HEA)	0	17 (13 BUA, 4 HEA)
Avlagte fagprøver ved prosjektavslutning, desember 2014	56 (28 BUA, 28 HEA)	39 (20 BUA)	31 (15 BUA, 16 HEA)	41 (12 BUA, 19 HEA)	55 (32 BUA, 23 HEA)

Samlet antall avlagte fagprøver i prosjektet: 222

PROBA skal gjennomføre en evaluering av prosjektet. Formålet med oppdraget er

- gi en beskrivelse av de modellene som er valgt i forsøksfylkene
 - den rollen realkompetansevurderinger har spilt i tilpasningen av opplæringen
 - samarbeidet mellom de involverte aktørene
 - omfanget av den opplæringen
 - kjennetegn ved de som har deltatt i opplæringen
- de skal også...
 - vurdere om det er sider ved dagens regelverk som hindrer eller vanskeliggjør å gi videregående opplæring for voksne ved bruk av det eksisterende tiltaksapparatet og regelverket
 - kartlegge hvor kostnadskreven det har vært for fylkene å delta i forsøkene
 - vurdere den økonomiske bærekraften av opplæringsmodellene innenfor dagens finansieringsordninger for videregående opplæring av voksne med og uten rett.
- og i hvilken grad
 - ... utprøvingene bidrar til et mer systematisk samarbeid mellom fylkeskommunen og virksomhetene om opplæringstiltak til ufaglærte arbeidstakere
 - ... opplæringen organiseres i tilknytning til arbeidsplassen, slik at deltakeren er i arbeid og virksomheten ikke behøver å erstatte deltakerne med vikarer
 - ... forsøkene har bidratt til å utvikle egnede opplæringsmodeller for voksne
 - ... utprøvingene har bidratt til at flere voksne ufaglærte tar fagbrev

Første rapport forventes i mars 2014. KD har besluttet å videreføre ved å gi Vox tilleggsoppdrag for 2014: Forsøk med videregående opplæring på arbeidsplassen. Utprøving av modeller for videregående opplæring i tilknytning til arbeidsplassen i transportnæringen, i servicenæringen og i primærnæringene (jf. Prop. 1 S (2013-1014) og Tildelingsbrev til Vox for 2014)

5.2 Videregående opplæring for arbeidssøkere

Prosjektet er avsluttet og en sluttrapport ferdigstilles i løpet våren 2014. Proba gjennomfører en evaluering. Prosjektets mål har vært å utvikle opplæringsmodeller for videregående opplæring for voksne arbeidssøkere i samarbeid med NAV-fylke. I praksis har det dreid seg om å bruke handlingsrommet mellom arbeidsmarkedspolitikken og utdanningspolitikken gjennom mer effektivt samordning av virkemidlene overfor felles målgrupper. Fire fylkeskommuner (Oppland, Oslo, Sogn og Fjordane og Finnmark) har deltatt.

Prosjektet har vært administrert av Utdanningsdirektoratet i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet.

6. Nasjonal godkjenningsordning for utenlandsk fagutdanning

Fra Meld. St. 20 (2012–2013) På rett vei: Etter endringene i opplæringsloven i 2004 er det per i dag ingen instans som har et lovbestemt ansvar for godkjenningen. Fylkesmennene har i samarbeid med fylkeskommunene likevel utført oppgaven etter anmodning. Flere fylkesmenn, fylkeskommuner, SRY og flere av de faglige rådene har etterlyst en lovfestet ordning og en ny organisering av arbeidet.

Utfordringer: Sikre kvalifisert arbeidskraft, lik behandling av søkere, legitimitet blant partene, forholdet til EQF/NKR, ECVET mv.

Dersom voksne med utenlandsk fagutdanning kan få godkjent sin utdanning som likeverdig med norsk fagbrev kan dette være en mer hensiktsmessig ordning (for den enkelte og fylkeskommunene) enn at de som nå må avlegge fagprøve på nytt i Norge.

Fylkesmennenes godkjenning av utenlandsk fagutdanning er per i dag ikke formelt hjemlet i regelverket. Fylkeskommunenes formelle rolle mht å gi faglige vurderinger i disse sakene kan dessuten sies å være noe uklar etter endringene i opplæringsloven i 2004.

SRY har behandlet temaet ved flere anledninger, - i desember 2008 ble følgende vedtatt:

1. SRY konstaterer at Norge mangler faglært arbeidskraft i en rekke fag. Det er derfor viktig å legge til rette for fleksible ordninger og god informasjon som bidrar til at arbeidstakere fra andre land får vurdert sin fagkompetanse opp mot norsk fagutdanning.
2. Vurderingene som gjøres kan få konsekvenser for søkerens mulighet for arbeid i Norge, lønnsforhold og for videre utdanning (mesterbrev). Det er derfor viktig at vurderingene er rettferdige og riktige, og har legitimitet i arbeidslivet.
3. SRY mener godkjenning av utenlandsk fagutdanning bør legges til ett nasjonalt organ. Søknader bør adresseres direkte til dette organet. Rådet mener dette vil legge til rette for rettferdige og riktige vurderinger.

I NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida er saken også nevnt og utvalget uttaler følgende: " ... at det er gode grunner til at godkjenning av utenlandsk fagutdanning bør vurderes på sentralt nivå, slik det gjøres for høyere utdanning. Det vil garantere for likeverdig behandling."

Oppfølgingsgruppen har uttalt at en forutsigbar godkjenningsordning av utenlandsk utdanning innen fag- og yrkesopplæring (ref møte 7.6.13) vil være et viktig virkemiddel i tiltak knyttet til voksne.

Vår saksbehandler: Benedicte Helgesen
Bergseng
epost: bbe@udir.no

Vår dato: Deres
14.02.2014 dato:
Vår
referanse: Deres
2014/118 referanse:

SRY-møte 2 2014

Dato: 04.03.14
Sted: LO` s lokaler

	Status i arbeidet med Kvalitet i fagopplæringen
Dokument	
Innstilling	Til orientering

Bakgrunn for saken

Utdanningsdirektoratet har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet utviklet et system for kvalitetsvurdering i fagopplæringen. Dette er et verktøy for å vurdere og analysere tilstanden i skole og bedrift slik at kvaliteten i fagopplæringen kan forbedres. Hensikten er å bidra til at elever og lærlinger får relevant fag- og yrkesopplæring i et godt læringsmiljø, og at flest mulig gjennomfører. Selv om utgangspunktet for opplæring i skole og bedrift er ulikt, er det et sammenfallende mål å sikre god kvalitet i opplæringen.

Dokumentet Kvalitet i fagopplæringen gir en sammenhengende beskrivelse av kvalitetsarbeidet i skole og bedrift, og ble sendt på høring 8.5.13. Her ba Utdanningsdirektoratet om innspill i arbeidet, og høringsfristen var satt til 15.09.13. Vi holder nå på å ferdigstille dokumentet etter høringsinnspillene.

Utdanningsdirektoratet vil orientere SRY om status i Kvalitet i fagopplæringen, og vårt videre arbeide med å implementere systemet. Dette er:

- utviklingen av en digital modell som viser kvalitetsvurderingssystemet, se link: <http://www.udir.no/Utvikling/Kvalitet-i-opplaringen1/Kvalitet-i-fagopplaringen/>
- bearbeiding av høringsinnspillene
- status i forskningssatsingen
- invitasjon til årlig konferanse Arena for kvalitet 11.-12 september i Tromsø
- besøk i fylkeskommunene
- videre prosess

Forslag til vedtak

SRY tar saken til orientering

SRY-møte 2 2014

Dato: 4.3.2014
Sted: LO's lokaler

Til orientering	Avleggelse av fag-/svenneprøver – Prøvenemdenes kapasitet i avvikling
Dokument	
Innstilling	Informasjon tas til orientering
Vedlegg	Regelverk for oppmelding og gjennomføring av fag- og svenneprøven

Avleggelse av fag-/svenneprøver – Prøvenemdenes kapasitet i avvikling

I SRY møtet 5. desember 2013 ble prøvenemndene arbeid satt opp som orienteringssak i SRY. SRY fikk i møtet belyst regelverket på en god og informativ måte. I ettertid har det imidlertid kommet frem utfordringer i enkelte fylker som ikke ble tatt opp til diskusjon i møtet.

Det er i dag - i enkelte fylker og lærefag - et stort problem å få gjennomført fagprøver, svenneprøver og kompetanseprøver innenfor rimelig tid etter at læretida er utstått. Variasjonen blant fylkeskommunene er stor. Problemet er at det dannes kø for å få avlagt prøvene. Dette kan skyldes at forskriftenes krav er ikke oppfylt, men det kan også skyldes kapasitetsgrunner. Regelverk for oppmelding og gjennomføring av fag- og svenneprøven er gjengitt i vedlegg til saken.

Konsekvensene kan bli at bedriftene kvier seg for å bli lærebedrift. For den enkelte berørte lærling eller praksiskandidat, kan det medføre forsinkelser i karriereplanleggingen, herunder opptak til y-veiløp. Prøvenemndene kan derfor være en flaskehals som bidrar til å svekke gjennomføringen og omdømme til fag- og yrkesopplæringen.

Spørsmål til drøfting i SRY:

- Tar dagens regelverk for prøvenemndene i tilstrekkelig grad hensyn til behovet for effektivitet og gjennomføringsevne i prøvenemndene?
- Har prøvenemnden den kapasiteten som er nødvendig for å kunne gjennomføre prøvene på en forsvarlig og effektiv måte?

Vedlegg

Regelverk for oppmelding og gjennomføring av fag- og svenneprøven

Opplæringsloven**§ 4-4. Rettane og pliktene til lærebedrifta m.m.**

Lærebedrifta pliktar å leggje til rette produksjonen og opplæringa slik at lærlingen og lærekandidaten kan nå måla i den fastsette læreplanen. Dersom lærekandidaten har krav på spesialundervisning etter kapittel 5, skal det utarbeidast individuell opplæringsplan, jf. § 5-5 første leddet. Lærebedrifta skal utvikle ein intern plan for opplæringa, for å sikre at lærlingen eller lærekandidaten får ei opplæring som tilfredsstillar krava i læreplanen, eventuelt den individuelle opplæringsplanen. Ifall delar av opplæringa skal givast av andre enn lærebedrifta, skal lærebedrifta leggje til rette for dette.

Lærebedrifta skal skape eit godt arbeids- og læremiljø. Arbeids- og opplæringstida til lærlingen og lærekandidaten skal til saman ikkje vere lengre enn den arbeidstida som gjeld for andre arbeidstakarar i faget.

Lærebedrifta melder lærlingen til den fagprøva eller sveineprøva som blir halden nærmast den tida da læretida er ute. Lærekandidaten skal ved slutten av kontrakttida få høve til å gå opp til ei kompetanseprøve som viser det nivået opplæringa har ført fram til. Lærebedrifta stiller nødvendig arbeidsplass, materiale, reiskapar og assistenthjelp til rådvelde under prøva. Lærebedrifta får eigedomsretten til produktet. Dersom fagprøva, sveineprøva eller kompetanseprøva blir teken på ein skole og skolen dekkjer materialutgiftene, får skolen eigedomsretten til produktet av prøva.

Dersom lærebedrifta stansar eller utviklar seg på ein slik måte at ho ikkje lenger finn det mogleg å gi lærlingen eller lærekandidaten tilfredsstillande opplæring, skal ho melde frå til fylkeskommunen.

Lærebedrifter får tilskot til opplæringa frå fylkeskommunen etter forskrifter gitt av departementet.

§ 4-8. Oppgåvene til fylkeskommunen knytte til fag- og yrkesopplæringa

Fylkeskommunen har også oppgåver etter §§ 4-3, 4-5 og 4-6, knytte til fag- og yrkesopplæringa. I samband med godkjenning av lærebedrifter skal fylkeskommunen rettleie og følgje opp bedriftene, i tillegg til å kontrollere at den enkelte bedrifta fyller krava for å få godkjenning.

Fylkeskommunen skal leggje fram for yrkesopplæringsnemnda saker som har betydning for fag- og yrkesopplæringa, før fylkeskommunen gjer vedtak i saka. Saker om godkjenning av lærebedrifter, tap av godkjenningar og kvalitetssystemet for fag- og yrkesopplæringa skal alltid leggjast fram for nemnda. Fylkeskommunen skal leggje vekt på det yrkesopplæringsnemnda har vedteke eller uttalt når han avgjer saker som gjeld fag- og yrkesopplæringa. I samband med godkjenning av lærebedrift eller vedtak om tap av godkjenning skal fylkeskommunen leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda, jf. § 4-3.

Fylkeskommunen skriv ut fagbrev og sveinebrev på grunnlag av greidd prøve, og kompetansebevis for opplæring som er gjennomført.

Fylkeskommunen godkjenner praksis for kandidatar som melder seg til fagprøve eller sveineprøve utan læretid, jf. § 3-5.

Etter forslag frå yrkesopplæringsnemnda nemner fylkeskommunen opp ei, eller om nødvendig fleire prøvenemnder for dei faga det er prøve kandidat i. Fylkeskommunen kan eventuelt nemne opp prøvenemnder i samarbeid med andre fylkeskommunar.

Forskrift til opplæringsloven

§ 3-48.Fag- og sveineprøve

Fylkeskommunen har ansvaret for at fag- og sveineprøva blir gjennomført i samsvar med reglane i dette kapitlet og med læreplanen i faget. Fylkeskommunen har ansvaret for at prøve kandidatane er kjende med føresegnene som regulerer prøva.

Fag- og sveineprøva skal som hovudregel gjennomførast ved slutten av opplæringstida og skal normalt vere avslutta seinast innan to månader frå dette tidspunktet.

Prøva skal gjennomførast i den bedrifta lærlingen har hatt hovuddelen av opplæringa. Dersom prøva blir gjennomført i lærebedrifta, skal prøva tilpassast verksemda i bedrifta. Fylkeskommunen kan, etter å ha innhenta råd frå prøvenemnda, bestemme at prøva skal haldast ein annan stad.

§ 3-49.Kompetanseprøve for lærekandidatar

Fylkeskommunen har ansvaret for at kompetanseprøva blir gjennomført i samsvar med reglane i dette kapitlet og med dei opplæringsmåla som er fastsette for kandidaten, jf. opplæringslova § 4-4. Fylkeskommunen har ansvaret for at prøve kandidatane er kjende med føresegnene som regulerer prøva.

Kompetanseprøva skal som hovudregel gjennomførast ved slutten av opplæringstida og skal normalt vere avslutta seinast innan to månader frå dette tidspunktet.

Prøva skal gjennomførast i den bedrifta lærekandidaten har hatt hovuddelen av opplæringa. Dersom prøva blir gjennomført i lærebedrifta, skal prøva tilpassast verksemda i bedrifta. Fylkeskommunen kan etter å ha innhenta råd frå prøvenemnda, bestemme at prøva skal haldast ein annan stad.

§ 3-50.Melding til fag-/sveineprøve og kompetanseprøve

Lærebedrifta eller skolen melder lærlingen eller eleven til fag- eller sveineprøva. Lærebedrifta melder lærekandidaten til kompetanseprøva. Meldinga skal sendast til fylkeskommunen i det fylket der lærekontrakten eller opplæringskontrakten er registrert. For elevar skal meldinga sendast til fylkeskommunen der skolen ligg. Om melding av praksiskandidatar sjå § 3-55.

§ 3-56.Prøvenemnd for fag- og sveineprøve

Prøvenemnda for fag- eller sveineprøva blir oppnemnd og administrert av fylkeskommunen, jf. opplæringslova § 4-8. Ho skal ha minst to medlemmer som har formell fagleg kompetanse innanfor fagområdet, og så langt det er mogleg, har oppdatert arbeidslivserfaring i faget. Fylkeskommunen skal sikre at det blir tilfredsstillande vurderingsfagleg kompetanse i prøvenemnda.

Fylkeskommunen skal hente inn forslag til medlemmer i prøvenemnda frå partane i arbeidslivet. Fylkeskommunen kan om nødvendig hente inn forslag også frå andre.

Medlemmene må normalt være eksterne i forhold til lærebedrifta eller skolen der kandidaten har fått opplæring.

§ 3-58. Gjennomføring av fag- og sveineprøva

Prøvenemnda skal vere på prøvestaden ved prøvestart og prøveslutt, og skal utføre nødvendig inspeksjon og vurdering av kandidaten sitt arbeid i prøveperioden og ved prøveslutt. Fylkeskommunen er ansvarleg for at det blir ført tilsyn under heile prøva. Prøvenemnda kan ikkje delegere ansvaret for å vurdere kandidaten til tilsynspersonar.

Ved prøvestart skal prøvenemnda levere oppgåva til kandidaten.

Prøvenemnda skal føre protokoll der dei ulike sidene ved prøvegjennomføringa blir dokumenterte. Prøveprotokollen skal vere så utfyllande at han kan gi eit godt bilete av sjølve prøvegjennomføringa i ei eventuell klagebehandling.

Vår saksbehandler: Olav Reiersen
E-post: ore@utdanningsdirektoratet.no
Tlf.: 23 30 14 10

Vår dato: 19.02.2014
Vår referanse: 2014/118
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 2-2014

Dato: 04.03.2014
Sted: LO` lokaler

Orienteringssak	Orientering om arbeidet med rådgiving
Dokument	Til orientering
Innstilling	Informasjonen tas til orientering
Vedlegg	Referat fra workshop Mandat for arbeidsgruppen

Bakgrunn for saken

På SRY-møte 6-2013 var rådgiving ett av punktene på dagsorden. Det ble vedtatt å sette ned en arbeidsgruppe som skulle formulere utfordringer og eventuelle forslag til endringer knyttet til rådgiving og karriereveiledning. Arbeidsgruppen ble bestående av Kari Hoff Okstad, Jorunn Legaard, Bjørg Eva Aaslid, Bente Søgaaard , Carl Rønneberg og Jostein Antonsen.

Det ble også vedtatt en fremdriftsplan for arbeidet. I følge denne planen, skulle arbeidsgruppen utarbeide et forslag til vedtak til møtet 4. mars. Arbeidsgruppen har hatt tre møter, og den har arrangert en workshop hvor representanter fra Vox, Rådgiverkoordinatortnettverket i fylkene, Haugalandet skole og arbeidsliv (HSA), Karriere Oppland og NAV innledet. Etter hvert innlegg ble det åpnet for spørsmål og diskusjon. Møtet ble avsluttet med en diskusjon i arbeidsgruppen. Referat fra workshopen er vedlagt.

Arbeidsgruppen konkluderte med at den må bruke mer tid før et forslag til vedtak i SRY kan utarbeides, og foreslår derfor å utsette vedtaksdiskusjonen til møtet i juni.

Mandat for SRYs arbeidsgruppe for rådgiving

- Arbeidsgruppa skal gi en kort oversikt og status på dagens situasjon og utfordringer når det gjelder rådgivning/karriereveiledning(aktører, omfang, ressurser, lovhjemler mm)
- Arbeidsgruppa skal gi en samlet fremstilling av hvilke krav som skal stilles til rådgivning/karriereveiledning i Norge. Det forutsettes at en slik tjeneste skal være organisert, bemannet og utstyrt for å betjene alle relevante brukergrupper. Følgende punkter skal være beskrevet i fremstillingen:
 - Aktører
 - Omfang
 - Krav til rådgivnings- og veilederkompetanse (type, utdanning og omfang)
 - Forvaltningsmessig tilknytning (hvem eier tjenesten?)
 - Organisering av tjenesten (lederfunksjon, linje, rapporteringsansvar, lovhjemmel)
 - Hvem skal ha rett og/eller plikt til å benytte tjenesten? (individuell rettighet, frivillighet, lovpålegg)
 - Tilgjengelige ressurser (utstyr, nettverk, avtaler, finansiering mm.)
- Arbeidsgruppa skal formulere eventuelle forslag til endringer knyttet til rådgivning og karriereveiledning i Norge

SRYs workshop om rådgiving 6. februar 2014

Representanter fra Vox, Rådgiverkoordinatortnettverket i fylkene, Haugalandet skole og arbeidsliv (HSA), Karriere Oppland og NAV innledet og det var spørsmål og diskusjon etter hvert innlegg. Deres presentasjoner er vedlagt.

Utfordringer

Noen stikkord etter innleggene:

Vox

- Ulike systemer for og innhold i karrieresentre rundt om i landet.
- Kan ikke instruere fylkene
- Behov for bedre og mer samordna digitale tjenester
- Det er lite kunnskap og dokumentasjon på feltet karriereveiledning
- Det er lite karriereveiledning i fagskoler (her er det behov for kartlegging)
- Karriereveiledningen i UH-sektoren er også organisert på mange ulike måter. Manglende kunnskap/oversikt på feltet.
- Lærlinger har ikke rett til rådgiving/karriereveiledning. De kan få noe oppfølging gjennom OT, men det er ikke forskriftsfesta at karriereveiledning er en del av OT...
- Uklar status når det gjelder karriereveiledning innen fag- og yrkesopplæringen. Er opplæringskontorene eller lærebedriftene involvert?

Rådgiverkoordinatortnettverket i fylkene

- Utfordringer knyttet til å koordinere aktiviteten. Unngå fragmentering. Kan være forskjellige linjer til karrieresentre versus fylket. Godt samarbeid med Nav i noen fylker, andre fylker har ikke det.
- Koplingen til VOX kan også være utfordrende
- Overgangen til en mer målstyrt finansieringsordning kan bli utfordrende siden det finnes så mange ulike måter å organisere arbeidet med karriereveiledning på lokalt. Det er behov for å bruke pengene etter egen logikk.
- Ulike erfaringer med og meninger om delt rådgiving. Avhenger blant annet av størrelsen på skolen/ressurser ift elevtall.
- Samarbeid med arbeidslivet utfordrende; de har ikke tid til å delta på møter.
- En utfordring å få til kontinuitet i FK
- Skal veiledning være en profesjon eller en tilleggsfunksjon? Viktig å skape en yrkesidentitet.
- Også kontaktlærerne trenger veiledningskompetanse
- Det er ofte lang ventetid for voksne på karrieresentrene.

Haugaland skole og arbeidsliv HSA

- Delt tjeneste – de med dobbeltrolle blir spist av sosialpedagogiske tjenesten

- Egne interesser og ferdigheter, yrkesverdier, yrkespersonlighet – og det å bli kjent med seg selv – henger sammen med de muligheter man ser i utdanning og arbeidsliv. Viktig å ha fokus også på dette (oversikt over muligheter + selvrefleksjon)
- Utfordring med nok kunnskap i alle ledd
- Å ha fokus på yrket heller enn på hvilken skole elevene skal gå på.
- Vanskeligere å samarbeide med videregående enn ungdomsskoler...det er forskjell mellom skoleslagene

Karriere Oppland

- En felles forståelse i fylket
- Tid Der finnes mye kompetanse blant rådgivere, men de mangler tid. Tid til elever som trenger tett oppfølging, og tid til å oppdatere seg.
- Tydelig rammeverk for skolene
- Viktig med avklaring av roller og ansvar
- Faget Utdanningsvalg styres av privat praksis...viktig å avklare hva vi vil med dette faget
- Psykisk helse et viktig element for rådgivningen
- Etterlyser en plattform for karriereveiledere
- Karriereveiledning for livet eller arbeidslivet?

NAV

- Nav og Arbeids- og velferdsdirektoratet kan gi føringer til fylkene
- En ganske stor andel av kundene ved karrieresentrene er også brukere av NAV og utenfor arbeidsmarkedet (fra 30 - drøyt 40 %).
- Karrieresentrene gir opplæring til NAV veiledere
- 19 blomster har blomstret
- Hvordan kan de ulike aktørene spille sammen? Økt bruk av samarbeidsavtaler?
- Kan være greit med noen overordna standarder, men ellers lokalt spillerom...fylkenes mulighet for å starte opp ut i fra egne ressurser og behov...

Sentrale områder som ble trukket frem i diskusjonen i arbeidsgruppen

Til stede:

SRY: Kari Hoff Okstad Spekter, Jorunn Leegaard KS, Kristian Ilner NHO, Bjørg Eva Aaslid
Utdanningsforbundet

Utdanningsdirektoratet : Birgit Leirvik, Olav Reiersen og Frode Midtgård

- **ressursen til rådgiving** - Ressursbestemmelsen om tid til rådgivning i grunnopplæringen er regulert i en av KS Hovedavtales sentrale særavtaler (SFS 2213) - dvs. dette er et forhandlingstema mellom partene. Tidsressursen til rådgivning er beregnet til 1 årsverk pr 500 elever. Bestemmelsen ble fastsatt i 2006 og representerte da en viss økning i forhold til bestemmelsene fra 1963.
- **delt eller ikke delt rådgivingstjeneste**, hvordan organisere arbeidet med rådgiving i skolen
- **hva kan rådgivingen løse** – og hvilke andre elementer, ressurser og aktører må inn (for eksempel når det gjelder skills mismatch eller frafall)

- **Kompetanse/kompetanseheving rådgivere** (hva er brukt av midler i Kompetanse for kvalitet her, har Udir statistikk på det?) profesjonalisering/tydelig rolle
 - hvem har det helhetlige ansvaret for dette feltet og hvilken retning det tar – aktørbildet (Udir, VOX, KD, ASD...) - styringslinjer
- **Hvordan få til godt samarbeid med arbeidslivet?**
- karriereveiledning innenfor **yrkesfagene** – PTFs rolle
- **karrieresentrenes rolle** i fylker og kommuner
- Behov for **begrepsavklaringer?**
- Styrke **opplæringsnemdenes rolle** og arbeid?
- (hvordan) kan organisasjonene bidra på fylkesnivå – for eksempel i forhold til å involvere arbeidslivet sterkere
- hvordan er **forholdet mellom behov og ressurs** på karrieresentrene
- presentasjonene viste også flere gode eksempler og pekte på muligheter (godt organisert samarbeid/koordinering på skoleiervnivå, samarbeid med arbeidslivet)
 - Hva er de gode eksemplene på ressursbruk i karriereveiledningssentrene?

Konklusjon

Arbeidsgruppa konkluderte med å ha en sak i SRY i mars som orienterer om arbeidet så langt i gruppa, og ha vedtakssak i SRY i juni. Da er det fylkesbesøk til Buskerud med besøk på Papirbredden karrieresenter.

Tema i saken til SRY i mars:

- Orientering om hva gruppa har gjort, og funnet så langt
- Orientering om hvilke saker gruppa jobber videre med – og hva som tas opp som punkter til forslag drøfting og vedtak i SRY

Mandatet

(Det ble diskutert på et møte før jul om gruppen skulle revidere mandatet. Jeg (Olav) kan ikke finne notater som viser at dette er gjort.)

Arbeidsgruppa skal:

- Gi en kort oversikt og status på dagens situasjon når det gjelder rådgivning/karriereveiledning(aktører, omfang, ressurser, lovhjemler mm)
- Gi en samlet fremstilling av hvilke krav som skal stilles til en profesjonell karriereveiledningstjeneste. Det forutsettes at en slik tjeneste skal være organisert, bemannet og utstyrt for å betjene alle relevante brukergrupper. Tjenesten skal være ekstern, men med et formalisert samarbeid med rådgivningstjenesten i skolen og karrieresentere ved høyere utdanningsinstitusjoner. Følgende punkter skal være beskrevet i fremstillingen:

Krav til veiledekompetansekompentanse (type, utdanning og omfang)

Forvaltningsmessig tilknytning (hvem eier tjenesten?)

Organisering av tjenesten (lederfunksjon/linje/rapporteringsansvar/lovhjemmel)

Hvem skal ha rett og/eller plikt til å benytte tjenesten? (individuell rettighet/frivillighet/lovpålegg)

Tilgjengelige ressurser (utstyr, nettverk, avtaler, finansiering mm.)

SRY får resultatet av arbeidsgruppas arbeid fremlagt som et diskusjonsnotat med formål å utarbeide et konkret og omforent SRY-forankret forslag til en slik tjeneste.